

SINTAKSA PO JEZIČNOM SAVJETNIKU EUGENIJE BARIĆ I SURADNIKA

(seminar predan na kolegiju Hrvatski standardni jezik – sintaksa, prepravljen te nadopunjen 2004. godine)
Barbara Beronja, 4. godina studijske grupe Hrvatski jezik i književnost, Filozofija
e-mail: barbara.beronja+gmail.com

SADRŽAJ:

U poglavlju Sintaksa ovog priručnika obrađuju se neka od čestih pitanja vezanih za upotrebu određenih fonoloških, morfoloških i sintaktičkih kategorija (infinitiva, instrumentala, pasiva, sročnosti, enklitike, posvojnog pridjeva, posvojnog genitiva, subjekta u participnim konstrukcijama, nominalizacije izričaja, dvostruke negacije, prijedloga s(a), apozicije...).

1. KRAĆI I DULJI OBLIK PRIJEDLOGA S(A)

Kraći oblik ovog prijedloga je pretežitiji. Nužan je samo ispred brojeva (s petnaest godina, s tri flautista...), a ravnopravno se s dužim oblikom može ostvariti ispred riječi s teže izgovorivim suglasničkim skupovima (s pčelom/sa pčelom, s prstom/sa prstom). Postoje neke situacije u kojima se propisuje dulji oblik i to: ispred riječi koje počinju sa š, ž, s, z ili suglasničkim skupovima u kojima su oni na drugom mjestu (sa šumarom, sa pšenicom, sa ždrijebetom...)

ispred instrumentalnog oblika osobne zamjenice ja (sa mnom)

pred jednosložnim nesklonjivim riječima u imeničkoj funkciji (Sa fuj izražavamo gađenje).

2. UDVOJENI NIJEČNI VEZNICI NI... NI I NITI... NITI

Ovi udvojeni veznici spajaju ustrojstveno i značenjski istovrsne elemente. Osim vezničke imaju i ekspresivnu funkciju. Razlikuju se prvenstveno po sintaktičkoj okolini u kojoj se mogu javiti.

Veznik ni... ni pojavljuje se u rečenicama u kojima su ispušteni zalihosni elementi ili se ponavljaju neki rečenični sadržaji, a ne može biti zamjenjen veznikom niti... niti jer se uz taj veznik ne može ostvariti više nijedna rečenična negacija: On očito nema ni znanja ni dara ni sposobnost, On očito nema niti znanja niti dara niti sposobnosti, Nije ništa ni jeo ni pio, Nije ništa niti jeo niti pio, Ni vidjeli ga ni čuli nismo, Niti vidjeli ga niti čuli nismo.

Ukoliko želimo jače odricanje, ovaj sadržaj možemo izraziti i izbacivanjem negacije u pomoćnom glagolu te zadržavanjem veznika niti... niti (Niti je jeo niti je pio). Veznikom niti... niti izriče se jače odricanje, njime se vežu potpune rečenice i nije zamjenjiv veznikom ni... ni. Rečenicu Niti pije niti puši zbog toga ne možemo zamijeniti rečenicom Ni pije ni puši.

3. SLAVENSKI GENITIV

U niječnoj se rečenici izravni objekt u akuzativu može zamijeniti objektom u genitivu koji se tada naziva slavenskim genitivom (nema kuću/nema kuće). Iako je ovaj genitiv nekada imao prednost ili se upotrebljavao ravnopravno s akuzativom, akuzativ se u posljednje vrijeme primjenjuje sve češće.

Genitiv danas prevladava još samo u frazeološkim svezama (ne sklopiti oka, ne davati povoda, nemati interesa), ali tu je njegova pojava uzrokovana i značenjem partitivnosti (temeljno genitivno značenje).

Akuzativ obilježavaju određenost i konkretnost, a genitiv arhaičnost i pretjerana naglašenost pa je njegova upotreba u niječnim rečenicama izrazito stilski obojena.

**----- OSTATAK TEKSTA NIJE PRIKAZAN. CEO RAD MOŽETE
PREUZETI NA SAJTU. -----**

www.maturskiradovi.net

MOŽETE NAS KONTAKTIRATI NA E-MAIL: maturskiradovi.net@gmail.com